Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
H. SAUGMANDSGAARD ØE
представено на 17 февруари 2016 година[1]

Дело C-572/14

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH
срещу
Amazon EU Sàrl,
Amazon Services Europe Sàrl,
Amazon.de GmbH,
Amazon Logistik GmbH,
Amazon Media Sàrl(Преюдициално запитване,

отправено от Oberster Gerichtshof (Върховен съд на Австрия)

„Преюдициално запитване — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Компетентност по граждански и търговски дела — Член 5, точка 3 — Понятието „дела относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт“ — Директива 2001/29/ЕО — Хармонизиране на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество — Член 5, параграф 2, буква б) — Право на възпроизвеждане — Изключения и ограничения — Възпроизвеждане за лично ползване — Справедливо обезщетение — Неплащане — Евентуално включване в обхвата на член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001“

I – **Въведение**

1. С определение от 18 ноември 2014 г., постъпило в Съда на 11 декември 2014 г., Oberster Gerichtshof (Върховният съд) отправи преюдициален въпрос относно тълкуването на член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74) и на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).

2. Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte Gesellschaft mbH (наричано по-нататък „Austro-Mechana“) и от друга страна, Amazon EU Sàrl, Amazon Services Europe Sàrl, Amazon.de GmbH, Amazon Logistik GmbH и Amazon Media Sàrl (наричани

1 — Език на оригиналния текст: френски.

по-нататък заедно „Amazon EU и др.“) по отношение на международната компетентност на австрийските съдилища да разгледат иска, който Austro-Mechana предявява на основание на австрийското законодателство срещу Amazon EU и др. за заплащане на възнаграждението, дължимо поради пускането за първи път на информационни носители на националния пазар.

II – **Правна уредба**

A– *Правото на Съюза*

1. Регламент № 44/2001

3. Регламент № 44/2001 бе отменен с член 80 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, стр. 1). По силата обаче на член 81, втора алинея от последния той е приложим едва от 10 януари 2015 г. Предвид това, че главното производство е образувано преди тази дата, по настоящото дело следва да се прилага Регламент № 44/2001.

4. Член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001, който се намира в глава II, раздел 1 („Общи разпоредби“) от същия, гласи:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

5. Член 5, точки 1 и 3, който е част от глава II, раздел 2 („Специална компетентност“) от този регламент, гласи следното:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[…]

3) по дела относно гражданска отговорност, delict или quasi delict — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

2. Директива 2001/29

6. Член 2 от Директива 2001/29, озаглавен „Право на възпроизвеждане“, предвижда:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

а) за авторите — на техните произведения;

б) за артистите изпълнители — на [записите] на техните изпълнения;

в) за продуценти на звукозаписи — на техните звукозаписи;

г) за продуцентите [на първоначалните записи] на филми, по отношение на оригинала и копията на техните филми;

д) за радио- и телевизионните организации — за [записите] на техните излъчвания, независимо дали тези излъчвания са предавани по жичен път или по въздуха, включително чрез кабел или спътник“.

7. Член 5 от тази директива, озаглавен „Изключения и ограничения“, предвижда в параграф 2:

„Държавите членки могат да предвидят изключения или ограничения от правото на възпроизвеждане, предвидено в член 2, в следните случаи:

[…]

б) по отношение на възпроизвеждане върху какъвто и да е носител, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер, при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение, което отчита прилагането или неприлагането на технически мерки, посочени в член 6 по отношение на съответните произведения или обект;

[…]“.

Б– *Австрийското право*

8. Член 42 от Закона за авторското право (Urheberrechtsgesetz) от 9 април 1936 г. (BGBl. 111/1936), в приложимата му по отношение на спора по главното производство редакция (наричан по-нататък „UrhG“), предвижда:

„1. Всеки може върху хартия или друг подобен носител да направи единични копия от произведения за свое лично ползване.

2. Всеки може върху носители, различни от тези по параграф 1, да направи единични копия от произведения за свое лично ползване за научни изследвания, доколкото това е оправдано с оглед на нетърговски цели. […]

[…]“.

9. Член 42b от UrhG предвижда:

„1. Когато с оглед на естеството на излъчено, предоставено на публично разположение или записано върху произведен с търговска цел видео- или звуконосител произведение се очаква, че то ще бъде възпроизведено чрез запис върху видео- или звуконосители по смисъла на член 42, параграфи 2—7 за лично или частно ползване, авторът има право на справедливо възнаграждение (възнаграждение за празни информационни носители), ако информационните носители бъдат пуснати на националния пазар възмездно и с търговска цел; за информационни носители се приемат празните видео- или звуконосители, годни да послужат за такова възпроизвеждане, или други предназначени за това видео- или звуконосители.

[…]

3. Възнаграждение дължат следните лица:

1) по отношение на възнаграждението за празни информационни носители и за оборудване, лицето, което от място на територията на страната или в чужбина за първи път пуска на пазара възмездно и с търговска цел информационните носители или оборудването; […]

[…]

5. Исковете за заплащане на възнаграждение по параграфи 1 и 2 се предявяват само чрез организациите за колективно управление на авторски права.

[…]“.

III – **Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос**

10. Austro-Mechana е организация за колективно управление на авторски права, учредена по австрийското право. Задачата ѝ е по-специално да събира възнагражденията, които са предвидени в член 42b от UrhG. Запитващата юрисдикция уточнява, че този член въвежда предвиденото в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 изискване за справедливо обезщетение.

11. Amazon е международна група от дружества, разпространяващи книги, музикални произведения и други стоки чрез интернет. От петте дружества от тази група, които са конституирани като ответници в главното производство, три са дружества, учредени по люксембургското право, със седалище в Люксембург, и две са дружества, учредени по германското право, със седалище в Германия. Нито едно от тези дружества няма седалище или представителство в Австрия. Austro-Mechana твърди пред запитващата юрисдикция, че тези дружества си съдействат при пускането за първи път на информационни носители на пазара в Австрия, поради което носят солидарна отговорност за заплащането на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение.

12. Austro Mechana твърди пред запитващата юрисдикция, че Amazon EU и др. пускат на пазара в Австрия информационни носители, които са или вградени в мобилни телефони, годни да възпроизвеждат музика, или използвани за увеличаване на паметта на такива телефони. В тази връзка Austro-Mechana иска от Amazon EU и др. да ѝ заплатят предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение. За определянето на дължимата от Amazon EU и др. конкретна сума Austro-Mechana иска същите да му предоставят съответната счетоводна информация за информационните носители, пуснати от Amazon EU и др. на пазара в Австрия след 1 октомври 2010 г.

13. На този етап от главното производство страните спорят единствено по това дали австрийските съдилища притежават международна компетентност, за да разгледат иска, който Austro-Mechana е предявила, за да получи от Amazon EU и др. предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение.

14. Austro-Mechana изтъква пред запитващата юрисдикция, че съгласно практиката на Съда с правото да се иска заплащане на справедливо обезщетение по смисъла на член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 се цели притежателят на авторско или сродно право (наричан по нататък „притежателят на права“) да бъде обезщетен за „вредите“, които е претърпял в резултат на възпроизвеждането за лично ползване. Поради това искът на Austro-Mechana бил предявен на деликтно или квазиделиктно основание по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 и австрийските съдилища притежавали международна компетентност, за да го разгледат.

15. Amazon EU и др. възразяват, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 бил приложим само по дела относно деликтна или квазиделиктна отговорност. Такова обаче не било делото по иска за заплащане на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение, доколкото целта на този иск била да компенсира притежателя на права за последиците от някои действия, а именно възпроизвеждането за лично ползване, които са позволени от закона в отклонение от предоставеното на притежателя на права изключително право на възпроизвеждане.

16. С определение от 30 април 2014 г. Handelsgericht Wien (Виенският търговски съд) възприема доводите на Amazon EU и др. и отхвърля предявения от Austro-Mechana иск поради липса на международна компетентност.

17. С определение от 26 юни 2014 г. Oberlandesgericht Wien (Виенският висш областен съд), в качеството на въззивна инстанция, потвърждава отхвърлянето на предявения от Austro-Mechana иск по следните съображения. На първо място, Amazon EU и др. дължали по силата на закона възнаграждение. На следващо място, за притежателя на правото възникнали „вреди“ не в резултат от действията на Amazon EU и др., а в резултат на това, че трети лица използвали за копиране за лично ползване носителите, пуснати на пазара от Amazon EU и др. И накрая, не било забранено пуснатите на пазара от Amazon EU и др. информационни носители да бъдат използвани с цел копиране за лично ползване. Ето защо предявеният от Austro-Mechana иск не попадал в приложното поле на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

18. Austro-Mechana подава до запитващата юрисдикция ревизионна жалба срещу определението на Oberlandesgericht Wien (Виенският висш областен съд).

19. Като приема, че тълкуването на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 не изглежда толкова очевидно, че да не оставя място за никакво основателно съмнение, и предвид статута си на съд, правораздаващ като последна инстанция, Oberster Gerichtshof (Върховният съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Произтича ли от „деликт или квазиделикт“ по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент [№ 44/2001] задължението за заплащане на „справедливо обезщетение“ по смисъла на член 5, параграф 2, буква б) от Директива [2001/29], което съгласно австрийското право имат предприятията, пускащи за първи път информационни носители на националния пазар възмездно и с търговска цел?“.

IV – **Производството пред Съда**

20. Преюдициалното запитване постъпва в секретариата на Съда на 11 декември 2014 г.

21. Austro-Mechana, Amazon EU и др., австрийското, френското, италианското и финландското правителство, както и Европейската комисия представят писмени становища.

22. По време на съдебното заседание, проведено на 26 ноември 2015 г., устни становища изразяват представителите на Austro-Mechana и на Amazon EU и др., както и на финландското правителство и на Комисията.

V – **Анализ на преюдициалния въпрос**

А– *Предварителни съображения*

23. С преюдициалния си въпрос запитващата юрисдикция пита Съда по същество дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на тази разпоредба спадат тези по иск за заплащане на справедливото обезщетение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, което съгласно националното право се дължи от предприятията, пускащи за първи път информационни носители на националния пазар възмездно и с търговска цел.

24. На този етап от главното производство страните спорят единствено по това приложим ли е член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 по отношение на предявения от Austro-Mechana иск срещу Amazon EU и др.

25. Освен ако не греша, нито една от страните, представили становища пред Съда, не оспорва, че ако член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 е приложим по отношение на предявения от Austro-Mechana иск срещу Amazon EU и др., австрийските съдилища ще имат по силата на тази разпоредба международна компетентност да го разгледат в качеството на „съдилища по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“.

26. Следователно разногласията между страните, представили становища пред Съда, се свеждат до следния въпрос: делото по предявения от Austro-Mechana иск срещу Amazon EU и др. спада ли към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001?

27. Смятам за полезно, преди да отговоря на този въпрос, да опиша режима на изключението „копиране за лично ползване“, предвиден в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29. Всъщност е важно да се установи до какви точно правни последици води решението на държава членка да въведе това изключение, за да се определи дали делото по иск, предявен поради неизпълнение на задължението за справедливо обезщетение, спада към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт.

Б– *Режимът на изключението „копиране за лично ползване“, предвиден в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29*

28. Изключението „копиране за лично ползване“ е изключение от по принцип изключителното право на възпроизвеждане, предвидено в член 2 от Директива 2001/29 в полза на притежателите на права.

29. По силата член 5, параграф 2, буква б) от тази директива държавите членки всъщност имат възможност да предвидят изключения или ограничения на посоченото право на възпроизвеждане в случаите на възпроизвеждане, извършвано от физическо лице за лично ползване и за цели, които нямат пряко или косвено търговски характер (наричано по-нататък „копиране за лично ползване“), при условие че притежателите на права получават справедливо обезщетение.

30. На този етап е важно да се установи какви точно са правните последици от въвеждането от държава членка на изключението „копиране за лично ползване“, доколкото това изключение е било въведено в австрийското законодателство с членове 42 и 42b от UrhG.

31. По силата на „общия“ режим, установен с член 2 от Директива 2001/29, притежателите на права притежават изключителното право да разрешават или забраняват възпроизвеждането на произведения и на други закриляни с авторско или сродно право обекти от някоя от посочените в този член категории (наричани по-нататък „произведенията или другите закриляни обекти“). Съответно ползвателите са длъжни да не възпроизвеждат без разрешение от притежателите на права произведенията или другите закриляни обекти. При неизпълнение на това задължение притежателят на права може да предяви иск за поправяне на действителната вреда, претърпяна в резултат на неразрешеното възпроизвеждане. Съгласно постоянната практика на Съда такъв иск попада в обхвата на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 [2].

32. Когато в националното право на държава членка се въведе „режимът на изключение“ по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, изключителното право на възпроизвеждане на притежателите на права и съответстващото задължение на ползвателите да не възпроизвеждат произведенията или другите закриляни обекти се погасяват по отношение на копирането за лично ползване. Както отбелязват всички страни, представили становища пред Съда, при такъв режим на ползвателите се признава правото да копират за лично ползване произведения или други закриляни обекти, като това копиране е изрично разрешено. Съответно притежателите на права повече не могат да се позовават на изключителното си право на възпроизвеждане, за да се противопоставят на копирането за лично ползване.

33. В замяна обаче на погасяването на изключителното право на възпроизвеждане, което имат притежателите на права, и на съответстващото задължение на ползвателите да не възпроизвеждат произведения или други закриляни обекти, с член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 се създава ново право в полза на притежателите на права, като се въвежда изискването същите да „получават справедливо обезщетение“.

34. Според Съда, след като именно лицето, което възпроизвежда произведение за лично ползване, без предварително да поиска разрешение от съответния притежател на правото, причинява вреда на същия, по принцип то трябва да поправи тази вреда, като финансира справедливото обезщетение, което ще бъде заплатено на притежателя на правото [3].

35. Така въвеждането на изключението „копиране за лично ползване“, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, в националното право на държава членка води до заместването на едно правоотношение с друго:

— погасяват се изключителното право на възпроизвеждане, което имат притежателите на права, и съответстващото задължение на ползвателите да не възпроизвеждат произведенията или другите закриляни обекти, що се отнася до копирането за лично ползване,

— в замяна се създава правото на притежателите на права да получават справедливо обезщетение и съответстващото задължение, по принцип в тежест на ползвателите, за финансиране на това обезщетение.

2 — Вж. по-конкретно решения Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, т. 47), Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, т. 40) и Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, т. 38).

3 — Вж. решения Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515, т. 23), ACI Adam и др. (C-435/12, EU:C:2014:254, т. 51 и цитираната съдебна практика) и Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, т. 22 и цитираната съдебна практика).

36. В това отношение Съдът вече се е произнесъл, че целта на справедливото обезщетение е притежателите на права да бъдат обезщетени за направени без тяхно разрешение копия за лично ползване на техни произведения или други закриляни обекти, така че то трябва да се разглежда като компенсация за претърпяната от притежателите на права вреда поради копирането за лично ползване, което те не са разрешавали [4].

37. В установения от австрийското законодателство режим, който бе обект на решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515), правото на ползвателите да правят копия за лично ползване е въведено с член 42 от UrhG. Задължението за справедливо обезщетение пък е въведено с член 42b, параграф 1 от UrhG, съгласно който „авторът има право на справедливо възнаграждение (възнаграждение за празни информационни носители)“.

38. Трябва обаче да се подчертае, че при този режим ползвателите, които правят копия за лично ползване, не заплащат предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение пряко на съответните притежатели на права.

39. От една страна кредитор по вземането за възнаграждението по член 42b от UrhG не е притежателят на права, чието произведение или друг закрилян обект са били копирани за лично ползване. Всъщност по силата на член 42b, параграф 5 от UrhG възнаграждението трябва да бъде платено на организация за колективно управление. В случая по главното производство именно на основание на тази разпоредба Austro-Mechana, организация за колективно управление на авторски права, иска да ѝ бъде платено възнаграждението.

40. От друга страна, длъжен да заплати възнаграждението по член 42b от UrhG не е ползвателят, който прави копия за лично ползване на произведението или друг закрилян обект. Всъщност по силата на член 42b, параграф 3 от UrhG длъжни да заплатят възнаграждението са лицата, които за първи път пускат на националния пазар възмездно и с търговска цел информационни носители. Именно на основание на тази разпоредба Amazon EU и др. са привлечени като ответници в главното производство, поради твърдяното пускане на пазара в Австрия на информационни носители, които са вградени в мобилни телефони, годни да възпроизвеждат музика, или се използват за увеличаване на паметта на такива телефони.

41. Тази особеност на австрийския режим бе разгледана от Съда в решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515).

42. Съдът припомня, че по принцип лицето, което прави копия за лично ползване, трябва да финансира справедливото обезщетението, което ще бъде заплатено на притежателите на права [5].

43. Съгласно обаче постоянната практика на Съда, предвид практическите затруднения да се установят кои са лицата, ползващи копията за лични цели, и тези лица да бъдат задължени да обезщетят притежателите на права за вредите, които са им причинили, държавите членки могат, за целите на финансирането на справедливото обезщетение, да въведат „такса за копиране за лично ползване“, която да се заплаща не от съответните частни лица, а от лицата, които разполагат с оборудване, апаратура и носители за възпроизвеждане и които поради това де факто или де юре предоставят същите на разположение на частни лица или им предоставят услуга по възпроизвеждане [6].

4 — Вж. в този смисъл решения VG Wort и др. (C-457/11—C-60/11, EU:C:2013:426, т. 31 и цитираната съдебна практика) и ACI Adam и др. (C-435/12, EU:C:2014:254, т. 50).

5 — Решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515, т. 23 и цитираната съдебна практика); вж. също така решения ACI Adam и др. (C-435/12, EU:C:2014:254, т. 51) и Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, т. 22).

6 — Решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515, т. 24 и цитираната съдебна практика); вж. също в този смисъл решения ACI Adam и др. (C-435/12, EU:C:2014:254, т. 52) и Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, т. 23).

44. Съдът освен това уточнява, че след като посочената схема позволява на дължащите плащане лица да отразяват размера на таксата за копиране за лично ползване в цената за предоставянето на разположение на посоченото оборудване, апаратура и носители за възпроизвеждане или в цената на услугата по възпроизвеждане, в крайна сметка тежестта на таксата се понася от лицето, което ползва копията за лични цели и заплаща тази цена, в съответствие с изискването за „справедлив баланс“, който трябва да се постигне между интересите на притежателите на изключителното право на възпроизвеждане и интересите на ползвателите на закриляни обекти[7].

45. Що се отнася по-конкретно до въведената с член 42b от UrhG схема, Съдът отбелязва, че таксата за копиране за лично ползване се дължи от лицата, които пускат в обращение възмездно и с търговска цел информационни носители, годни да послужат за възпроизвеждане[8].

46. Съдът приема, че подобна схема по принцип позволява на дължащите плащане лица да отразяват размера на тази такса в продажната цена на информационните носители, годни да послужат за възпроизвеждане, в резултат на което и в съответствие с изискването за „справедлив баланс“ в крайна сметка тежестта на таксата се понася от лицето, което ползва копията за лични цели и плаща тази цена, ако се предположи, че това лице е крайният потребител[9].

47. Така „финансовата схема“, въведена с член 42b от UrhG, включва четири категории действащи лица и може да бъде обобщена, както следва.

48. Продавачите, които за първи път пускат на националния пазар информационни носители, използвани за копиране за лично ползване, са изрично задължени да заплатят „възнаграждението за празни информационни носители“.

49. Тези продавачи могат обаче да отразяват размера на това възнаграждение в продажната цена на информационните носители, в резултат на което лицата, ползващи копията за лични цели, финансират косвено посоченото възнаграждение, когато придобиват такива носители.

50. Въпросното възнаграждение, което цели да обезщети притежателите на права за вредите, претърпени от тях поради копирането за лични цели, трябва да бъде заплатено от продавача на информационни носители на организация за колективно управление на авторски права, като Austro-Mechana в случая по главното производство. Всъщност съгласно запитващата юрисдикция тази организация има за задача да събере възнаграждението, предвидено в член 42b от UrhG.

51. Именно в светлината на този правен контекст трябва да се установи дали предявеният от Austro-Mechana иск срещу Amazon EU и др. за заплащане на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение попада в обхвата на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

7 — Решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515, т. 25 и цитираната съдебна практика); вж. също в този смисъл решения ACI Adam и др. (C-435/12, EU:C:2014:254, т. 52) и Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, т. 53).

8 — Решение Amazon.com International Sales и др. (C-521/11, EU:C:2013:515, т. 26).

9 — Пак там (т. 27).

B– *По приложимостта на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001*

52. Съгласно член 5, параграф 3 от Регламент № 44/2001 срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен в друга държава членка иск за търсене на деликтна или квазиделиктна отговорност — в съдилищата по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие.

53. По тази разпоредба, както и по член 5, точка 3 от Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последващите конвенции за присъединяването към нея на новите държави членки (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), който тя заменя, има богата съдебна практика [10].

54. Това правило за специална компетентност е отклонение от основния принцип, прогласен в член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001, че искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.

55. Тъй като правилото, че компетентни са съдилищата по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, е за специална компетентност, то подлежи на стриктно тълкуване и не допуска тълкуване, което излиза извън хипотезите, изрично предвидени в този регламент [11].

56. Съгласно постоянната съдебна практика понятието за дела относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 обхваща делата по всякакви искове, с които се цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника и които не са „свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от този регламент [12].

57. От гледна точка на тази съдебна практика трябва да се прецени първо дали дела като главното, образувани по иск за заплащане на справедливото обезщетение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, са „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 [13]. Ако това не е така, ще трябва по-нататък да се прецени дали такъв иск може да бъде разглеждан като иск, с който се цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника [14].

1. Главното производство не спада към „делата, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001

58. Съгласно член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/200 срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен в друга държава членка иск, свързан с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на съответното задължение.

10 — Следва да се припомни, че направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на Брюкселската конвенция важи и за тези на Регламент № 44/2001, когато разпоредбите на тези актове могат да бъдат определени като еквивалентни. Същото се отнася за член 5, точка 1, буква а) и точка 3 от този регламент спрямо съответно член 5, точки 1 и 3 от Брюкселската конвенция (решение Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, т. 19 и цитираната съдебна практика).

11 — Вж. по-конкретно решения Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, т. 14 и цитираната съдебна практика) относно тълкуването на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция; Pinckney (C-170/12, EU:C:2013:635, т. 25 и цитираната съдебна практика) и Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, т. 26).

12 — Вж. по-конкретно решения Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, т. 17) относно тълкуването на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция; Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, т. 20) и Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 44).

13 — Вж. точки 58—61 от настоящото заключение.

14 — Вж. точки 62—90 от настоящото заключение.

59. Съгласно установената съдебна практика макар за прилагането на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001 да не се изисква да е сключен договор, все пак е необходимо да се установи наличието на задължение, като се има предвид, че съдебната компетентност по силата на тази разпоредба се определя от мястото на изпълнение на въпросното задължение. Следователно прилагането на правилото за специална компетентност, предвидено в цитираната разпоредба за делата, свързани с договор, предполага да се установи наличието на правно задължение, което е поето доброволно от едно лице към друго и на което се основава искът на ищеца [15].

60. В случая по главното производство задължението за заплащане на справедливо обезщетение е установено с член 42b от UrhG, който въвежда предвиденото в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 изискване за справедливо обезщетение. От законовия характер на това задължение следва, че по смисъла на цитираната по-горе съдебна практика същото не е доброволно поето от Amazon EU и др. по отношение на Austro-Mechana, а е наложено на продавачите на информационни носители от австрийското законодателство с въвеждането в него на предвидената в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 възможност.

61. Следователно дела като главното, образувани по иск за заплащане на справедливото обезщетение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, не са „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/200, както основателно посочват Austro-Mechana, френското правителство и Комисията в писмените си становища.

2. Искът по главното производство цели „ангажиране на гражданската отговорност на ответника“

62. За да се прецени дали делото по предявения от Austro-Mechana иск спада към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, трябва още да се установи предвид припомнената съдебна практика в точка 56 от настоящото заключение дали с този иск „се цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника“.

63. Подобно на Austro-Mechana, на австрийското, френското и италианското правителство, както и на Комисията, считам, че с предявения от Austro-Mechana иск се цели да се ангажира отговорността на Amazon EU и др. и следователно образуваното по този иск дело спада към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

64. За начало е полезно да се припомни, че с формулировката си член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 обхваща много разнообразни видове отговорност [16].

65. Освен това член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 предоставя компетентността по дела относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт на съдилищата по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие. От тази формулировка може да се заключи, че делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт трябва непременно да се основават на „вредоносно събитие“.

15 — Вж. по-конкретно решения Engler (C-27/02, EU:C:2005:33, т. 50—51 и цитираната съдебна практика) относно тълкуването на член 5, точка 1 от Брюкселската конвенция; Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, т. 46—47) и Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, т. 39).

16 — Вж. в този смисъл решение Bier (21/76, EU:C:1976:166, т. 18) относно тълкуването на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция.

66. В тази връзка Съдът е преценил, че деликтна или квазиделиктна отговорност може да се носи само при условие че бъде установена причинно-следствена връзка между вредата и събитието, причинило тази вреда [17]. Уточнил е също така, че събитието, причинило вредата, и настъпването на вредата са елементите на фактическия състав на отговорността [18].

67. От горното следва, че „иск, с който се цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника“, по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 56 от настоящото заключение, трябва да се основава на вредоносно събитие, тоест на събитие, настъпило по вина на ответника и евентуално причинило вреда другиму.

68. Според мен няма никакво съмнение, че предявеният от Austro-Mechana иск по главното производство се основава на такова вредоносно събитие.

69. Всъщност предявеният от Austro-Mechana иск се основава на ново правно задължение, създадено с въвеждането в австрийското законодателство на изключението „копирането за лично ползване“, а именно задължението за заплащане на справедливо обезщетение, наречено „възнаграждение за празни информационни носители“ [19].

70. В случая по главното производство с член 42b от UrhG това задължение е възложено на продавачите, които за първи път пускат на пазара информационни носители, използвани за копиране за лични цели, както се твърди, че са направили Amazon EU и др., и ползва Austro-Mechana, организация за колективно управление на авторски права [20].

71. Следователно, ако се установи, че Amazon EU и др. действително извършват първото пускане на такива информационни носители на пазара, незаплащането от Amazon EU и др. на възнаграждението, предвидено в член 42b от UrhG, би причинило вреда на Austro-Mechana, изразяваща се в неполучаване на „възнаграждението за празни информационни носители“.

72. Според мен от горното следва, че „вредоносното събитие“ по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, на което се основава предявеният от Austro-Mechana иск, се състои в това, че Amazon EU и др. умишлено или поради небрежност не заплатили, както се твърди, възнаграждението, предвидено в член 42b от UrhG, като по този начин причинили вреда на Austro-Mechana.

73. Това тълкуване се подкрепя по мое мнение от цитираната в точка 36 от настоящото заключение съдебна практика, съгласно която справедливото обезщетение има точно за цел да обезщети притежателите на права за направените без тяхното разрешение копия за лично ползване на техни произведения или други закриляни обекти.

74. Изводът от тази съдебна практика трябва просто да бъде съобразен с контекста на главното производство, доколкото член 42b от UrhG предвижда това възнаграждение да бъде заплащано не пряко на притежателите на права, а на организация за колективно управление на авторски права като Austro-Mechana. Следователно от евентуалния отказ да се плати това възнаграждение вреда търпи Austro-Mechana, а оттам косвено и притежателите на права.

75. Според мен конкретният случай е същински пример за дело относно деликтна отговорност, доколкото отказът за заплащане на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение е в нарушение на австрийското законодателство и причинява вреда на Austro-Mechana.

17 — Решения Bier (21/76, EU:C:1976:166, т. 16) относно тълкуването на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция и DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, т. 32).

18 — Решение Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, т. 18).

19 — Вж. точки 33—37 от настоящото заключение.

20 — Вж. точки 38—40 от настоящото заключение.

76. Мисля, че е полезно да отговоря на някои от доводите на Amazon EU и др. и на финландското правителство, съгласно които предявеният от Austro-Mechana иск не попада в обхвата на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

77. Amazon EU и др. твърдят най-напред, че единственото действие от значение за установяването на международната компетентност на австрийските съдилища е пускането на мобилни телефони на австрийска територия, което не съставлява нито деликт, нито квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

78. На следващо място, задължението за справедливо обезщетение съставлявало задължение да се заплати възнаграждение за разрешено от закона възпроизвеждане, а не задължение да се заплати обезщетение в резултат на забранени от закона действия. Следователно с иска за заплащане на това справедливо обезщетение не се целяло „ангажиране на гражданската отговорност на ответника“ по смисъла на припомнената в точка 56 от настоящото заключение съдебна практика.

79. Amazon EU и др. твърдят накрая, че справедливото обезщетение, предвидено в член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, не се дължи поради нарушаването на някакво право на притежателите на права, доколкото съгласно член 42 от UrhG те повече не разполагат с правото да забраняват или да разрешават копиране за лично ползване.

80. Безспорно е наистина, че пускането на мобилни телефони на пазара и предвиденото в член 42 от UrhG копиране за лично ползване са правомерни действия на австрийска територия. Това, че тези действия са правомерни, не означава обаче, че евентуалното неизпълнение от Amazon EU и др. на задължението за заплащане на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение също е правомерно.

81. В частност, макар Amazon EU и др. основателно да отбелязват, че задължението да не се извършва копиране за лично ползване, е погасено, този довод не е релевантен, доколкото предявеният от Austro-Mechana иск се основава на неизпълнението на „заместващото“ правно задължение, а именно на задължението за заплащане на предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение при пускане на информационни носители за първи път на австрийския пазар.

82. На практика не виждам причина, поради която неизпълнението на задължението за възнаграждение да е изключено от основанията за „ангажиране на гражданската отговорност на ответника“ и следователно от обхвата на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, доколкото то представлява вредоносно събитие по смисъла на тази разпоредба, тоест събитие, настъпило по вина на ответника (Amazon EU и др.) и евентуално причинило вреда другиму (Austro-Mechana).

83. Поради това смятам доводите на Amazon EU и др. за неоснователни.

84. В писменото си становище финландското правителство твърди, че не съществува причинно-следствена връзка между причинилото вредата събитие и вредата, на които се основава предявеният от Austro-Mechana иск по главното производство, както изисквал член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001. Съгласно това правителство целта на този иск била да се събере законно обезщетение от предприятията, които пускат на пазара информационни носители, докато вредата за притежателите на права е причинена не от тези предприятия, а от факта, че частни лица използват тези носители, за да копират произведения или други закриляни обекти.

85. В това отношение е достатъчно да се констатира, че причинно-следствената връзка между твърдения отказ на Amazon EU и др. да заплатят предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение и твърдяната вреда за Austro-Mechana е направена от самия австрийски законодател. Член 42b, параграф 5 от UrhG предвижда всъщност, че това възнаграждение

трябва да бъде заплащано не пряко на притежателите на права, а на организация за колективно управление на авторски права като Austro-Mechana, поради което причинената от евентуалния отказ да се заплати посоченото възнаграждение вреда се понася от нея, а не пряко от притежателите на права.

86. Следователно, както обясних в точка 72 от настоящото заключение, „вредоносното събитие“, на което се основава предявеният от Austro-Mechana иск, се състои в това, че Amazon EU и др. умишлено или поради небрежност не платили, както се твърди, предвиденото в член 42b от UrhG възнаграждение, като така причинили вреда на Austro-Mechana.

87. По време на съдебното заседание финландското правителство твърди също, че обхватът на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 не може да бъде разширен, така че да обхване правомерните действия на копиране за лично ползване.

88. В тази връзка смятам, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 следва да се тълкува в смисъл, че обхваща не правомерните действия на копиране за лично ползване, а всяко неизпълнение на задължението за заплащане на възнаграждението, предвидено в член 42b от UrhG.

89. Следва да се подчертае също така, че това тълкуване не поставя под въпрос правомерността на копирането за лично ползване съгласно член 42 от UrhG. Всъщност този член не обвързва правомерността на копирането за лично ползване със спазването на задължението за възнаграждение, предвидено в член 42b от UrhG.

90. От горното следва, че иск за заплащане на справедливото обезщетение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29 като предявения по главното производство представлява „иск, с който се цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника“ по смисъла на припомнената в точка 56 от настоящото заключение съдебна практика.

Г – *Практически последици*

91. Изложих съображенията, поради които считам, че дела като главното, образувани по иск за заплащане на справедливото възнаграждение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29, не са „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 5, точка 1, буква а) от Регламент № 44/2001[21] и посоченият иск представлява иск, с който цели ангажиране на гражданската отговорност на ответника[22]. Съгласно припомнената в точка 56 от настоящото заключение съдебна практика делата по такива искове следователно спадат към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001.

92. Следователно австрийските съдилища притежават международна компетентност, за да се произнесат по такива искове, ако вредоносното събитие е настъпило или може да настъпи на територията на Република Австрия, което трябва да бъде установено от запитващата юрисдикция[23].

21 — Вж. точки 58—61 от настоящото заключение.

22 — Вж. точки 62—90 от настоящото заключение.

23 — Следва да се припомни, че видно от постоянната съдебна практика, изразът „място[…], където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие“, който се съдържа в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, се отнася едновременно до мястото на настъпване на вредата и до мястото на настъпване на събитието, което е причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред съда в едното или другото място (вж. по-конкретно решения Bier, 21/76, EU:C:1976:166, т. 24 относно тълкуването на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция; Kronhofer, C-168/02, EU:C:2004:364, т. 16 и цитираната съдебна практика и Hejduk (C-441/13, EU:C:2015:28, т. 18 и цитираната съдебна практика).

93. Международната компетентност на австрийските съдилища в случая по главното производство би била впрочем в съответствие с преследваната с член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 цел. Всъщност Съдът е имал възможност да уточни, че по дела относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт съдът по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие, по принцип е най-подходящият да се произнесе, по-специално поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства [24].

VI – **Заключение**

94. Предвид гореизложеното предлагам на Съда да отговори на преюдициалния въпрос на Oberster Gerichtshof (Върховният съд), както следва:

„Член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че към делата относно гражданска отговорност, деликт или квазиделикт по смисъла на тази разпоредба спадат тези по иск за заплащане на справедливото обезщетение по член 5, параграф 2, буква б) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество, което обезщетение съгласно националното право се дължи от предприятията, пускащи за първи път информационни носители на националния пазар възмездно и с търговска цел“.

24 — Вж. по-конкретно решения Folien Fischer и Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, т. 38 и цитираната съдебна практика) и Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, т. 27).